

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckt motion om varningsskylt å traktorsläp.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 812 av herr *Löfgren m. fl.*

I motionen hemställes »att riksdagen måtte besluta att bestämmelse infördes i VTF 5 § med innebörd att släpvagn som framförs efter traktor skall bakåt, väl synligt, visa en skylt i form av förslagsvis ett T inom ring i reflekterande färg och att närmare bestämmelse om skyltens storlek, form, utförande och placering fastställas av Kungl. Maj:t».

Motionärerna erinrar inledningsvis om behandlingen vid föregående års riksdag av motionen II: 299. Utskottet hänvisar i denna del till den efterföljande redogörelsen. Motionärerna framhåller i fortsättningen bl. a. att då det gäller långsamgående fordon olägenheterna är alldeles särskilt framträdande beträffande traktorsläp, som till sin utformning så nära ansluter sig till utseendet av en vanlig lastbil att en bakomkommande trafikant har all anledning anta att traktorsläpet i verkligheten är en lastbil med för en sådan normal hastighet. Det är i sådana fall ofta omöjligt att upptäcka, att fordonet drages av traktor förrän man är alldeles inpå fordonet eller omkörning företas. Svårigheten att identifiera ett traktorsläp föreligger redan vid fullt dagsljus och klar sikt men accentueras vid dålig sikt och mörker. Att en tydlig utmärkning av dessa traktorsläp påtagligt skulle minska trafikriskerna finner motionärerna så uppenbart, att en tvekan att införa lämpliga utrustningsbestämmelser inte skulle behöva föreligga. För att uppnå en påtaglig förbättring i fråga om de aktuella trafikriskerna kan man enligt motionärernas mening mycket väl finna en form och storlek för skylt, som praktiskt och utan olägenhet kan användas.

Gällande bestämmelser

Med traktor förstås i *vägtrafikförordningen den 28 september 1951* motor-drivet fordon, som är inrättat huvudsakligen såsom dragfordon för annat fordon eller för arbetsredskap och som är konstruerat för en hastighet av högst 30 kilometer i timmen samt endast med svårighet kan ändras till högre hastighet (1 § 2 mom. B.). Har traktorn eller därtill kopplat fordon band är högsta tillåtna hastigheten enligt 56 § 3 mom. 20 kilometer i timmen. Har

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 9 saml. 3 avd. Nr 11

traktorn eller tillkopplat fordon hjulringar av järn eller annat hårt material är den högsta tillåtna hastigheten 10 kilometer i timmen.

Jämlikt 5 § gäller, att traktor vid färd under mörker på allmän väg, gata eller annan allmän plats skall föra minst två på samma höjd, en på vardera sidan av fordonet, anbragta lyktor, som kastar vitt eller gult sken framåt av sådan sammanlagd ljusstyrka, att traktorn kan föras på betryggande sätt. Dessutom skall traktorn vara försedd baktill dels med två på samma höjd, en på vardera sidan av fordonet, anbragta lyktor, som visar rött sken bakåt, dels ock med två på samma sätt anbragta reflexanordningar, som vid belysning återkastar rött sken bakåt. Baklyktor och reflexanordningar får kombineras och erfordras ej, då sådana anordningar finns på tillkopplat fordon. Då traktor i annat fall föres under mörker, skall den vara försedd dels på högra sidan med lykta, som visar vitt eller gult sken framåt, dels på högra sidan med lykta, som visar rött sken bakåt, dels ock baktill med två reflexanordningar, som vid belysning återkastar rött sken bakåt. Anordning för rött sken bakåt erfordras dock inte, då sådan anordning finns på tillkopplat fordon.

Enligt 6 § vägtrafikförordningen gäller, att släpfordon som drages av traktor vid färd under mörker på allmän väg, gata eller annan allmän plats baktill skall vara försett med dels två på samma höjd, en på vardera sidan, anbragta lyktor, som visar rött sken bakåt, dels ock två reflexanordningar, som vid belysning återkastar rött sken bakåt. Vid färd med flera släpfordon gäller dessa föreskrifter endast för det sista av dem. Då släpfordon, vars högra del skjuter längre in i vägbanan än det dragande fordonet, föres under mörker, skall, om skillnaden överstiger 20 centimeter, framtill på högra sidan av släpfordonet föras en lykta, som visar vitt eller gult sken framåt.

I 51 § vägtrafikförordningen föreskrivs, att fordon, som under mörker är uppställt på väg annorstädes än på parkeringsplats, skall, såvida tillfredsställande vägbelysning icke är anordnad, vara försett med belysnings- och reflexanordningar i enlighet med vad som är föreskrivet, då fordonet föres under mörker på väg. Å släpfordon, som icke är kopplat till bil eller traktor, skall därutöver finnas belysnings- eller reflexanordning, som utsänder eller reflekterar vitt eller gult ljus framåt.

Här må slutligen nämnas att enligt 44 § tredje stycket traktor inte får framföras på motorväg och motortrafikled.

Bestämmelser om utrustning som avser att utmärka att fordon eller fordonskombination är långsamgående saknas i vägtrafikförordningen.

Frågans tidigare behandling m. m.

Enligt den ursprungliga lydelsen av vägtrafikförordningen behövde baktill på traktor och släpfordon efter traktor föras endast antingen en baklykta eller reflexanordning.

Bestämmelserna skärptes emellertid genom *propositionen nr 172 till 1955 års riksdag*. I denna föreslogs att traktor och släpvagn skulle föra dels på högra sidan en lykta, som visade rött sken bakåt, dels ock två på samma höjd, en på vardera sidan av traktorn, anbragta reflexanordningar, som vid belysning återkastade rött sken bakåt. Samtidigt föreslogs regeln att släpfordon, som är avsevärt bredare än det dragande fordonet, skulle föra särskild lykta framtill på högra sidan. Till grund för *propositionen* låg ett av *1953 års trafiksäkerhetsutredning* i december 1954 framlagt betänkande. Utredningen motiverade ifrågavarande förslag på följande sätt:

Vad särskilt angår traktorer, motorredskap, mopeder, cyklar och hästfordon m. fl. fordon, för vilka finnes valrätt mellan baklykta och reflexanordning, har det alldeles övervägande antalet ägare valt den billigare reflexanordningen. Det är dock enligt utredningens mening ur flera synpunkter mera angeläget, att sådana fordon blir väl utmärkta för bakomvarande trafikanter, än vad fallet är med bilar och motorecyklar. Ett långsamt gående fordon blir ideligen upphunnet och omkört av andra fordon. Reflexanordning är ett nödfallsmedel, som i den starkt växande trafiken icke längre kan accepteras. Den är klart otillräcklig i fall, då ett omkörande motorfordon endast har parkeringslyktorna tända, och är icke heller till fyllest om det bakomvarande fordonet föres med halvljus. Särskilt kritisk blir situationen vid möte med annat fordon, vars lyktor icke är rätt avbländade; förmågan hos förare att upptäcka framförvarande fordon är nämligen vid bländning starkt nedsatt. En nedsmutsad baklykta är i princip bättre än en rengjord reflektor. Enligt utredningens mening bör därför varje fordon på väg under mörker vara försett med lykta, som visar rött sken bakåt.

Föredragande departementschefen instämde i dessa uttalanden, och *riksdagen* hade ingen erinran mot *propositionen* i denna del.

Genom *propositionen nr 69 till 1958 års A-riksdag* skärptes ifrågavarande bestämmelser ånyo. Då lades nämligen fram förslag om två baklyktor, placerade på samma höjd, en på vardera sidan av traktorn respektive släpfordonet. Förslaget motiverades bland annat med att alla bredare fordon borde vara försedda med såväl två baklyktor som två reflektorer. Riksdagen godkände förslaget.

Vid *1961 års riksdag* väcktes motioner (I: 370 och II: 227) med i allt väsentligt samma innehåll som motionen II: 299 vid 1966 års riksdag, för vilken redogörelse lämnas i det följande.

I utlåtande i anledning av motionerna, nr 40 år 1961, erinrade *andra lagutskottet* om att bestämmelserna beträffande traktorsläp-vagns utrustande med belysnings- och reflexanordningar skärpts såväl 1955 som 1958. Att innan erfarenhet vunnits av dessa förbättringar införa skyldighet att förse traktorsläp-vagn med särskild varningskylt fann utskottet inte påkallat.

Utlåtandet godkändes av riksdagen.

1966 års riksdag

Vid 1966 års riksdag väcktes motion (II: 299) med hemställan att riksdagen måtte besluta att i vägtrafikförordningen skulle införas bestämmelse om att släpvagn som framfördes efter traktor skulle bakåt åt höger väl synligt visa en skylt med ordet »TRAKTOR» i reflekterande text.

Motionen remissbehandlades. Samtliga remissorgan avstyrkte den.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 34 i anledning av motionen anförde *tredje lagutskottet* bl. a. följande:

De risker i trafiken som sammanhänger med skillnaderna i hastighet mellan olika fordonskategorier är otvivelaktigt betydande. Särskilt påtagligt är att de långsamgående fordonen ger upphov till ett starkt ökat antal omkörningar. Motionärerna har sålunda enligt utskottets mening pekat på ett väsentlig trafiksäkerhetsproblem. Det förslag som de framlagt beträffande särskilda varningsskyltar på traktorsläpvagnarna synes emellertid inte vara praktiskt genomförbart. Som framgår av remissvaren skulle en skylt för att kunna läsas på betryggande avstånd få sådana dimensioner att fast montering av den inte är möjlig, eftersom skylten ofta skulle bli till hinders. En lätt avtagbar skylt kan inte anses vara en godtagbar lösning med hänsyn till att sådana skyltar inte används i avsedd omfattning. Utskottet kan ej heller för sin del anvisa någon annan väg för frågans lösning. I den mån en sådan kan visa sig möjlig att uppnå synes den dock böra ta sikte inte bara på traktorsläpvagnarna utan på samtliga i trafiken förekommande långsamgående fordon. Utskottet förutsätter att dessa frågor ägnas uppmärksamhet under det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet och att härvid de initiativ tas som kan visa sig erforderliga.

Utskottet hemställde att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet

I motionerna hemställs att i vägtrafikförordningen skall införas en bestämmelse om att släpvagn som framföres efter traktor skall bakåt väl synligt visa en skylt i form av förslagsvis ett T inom ring i reflekterande färg.

Vid 1966 års riksdag väcktes motion som skiljer sig från den nu förevarande endast så till vida som skylten då föreslogs vara försedd med ordet TRAKTOR i reflekterande text. I utlåtandet i anledning av motionen anförde utskottet bl. a. att förslaget — med hänsyn till de dimensioner en sådan skylt skulle behöva få för att vara läsbar på betryggande avstånd — inte syntes vara praktiskt genomförbart. I den mån en lösning av frågan kunde visa sig möjlig att uppnå borde den vidare ta sikte inte bara på traktorsläpvagnarna utan på samtliga i trafiken förekommande långsamgående fordon. Utskottet förutsatte att dessa frågor ägnades uppmärksamhet under det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet och att härvid de initiativ skulle tas som kunde visa sig erforderliga.

De nämnda praktiska invändningarna synes i viss mån gälla även det nu framförda förslaget. Vidare kvarstår önskemålet att en lösning av frågan bör avse även andra långsamtgående fordon som t. ex. grävmaskiner och vägmaskiner. Även lastbilar med tung last framförs f. ö. ej sällan med så låg hastighet att andra fordonsförare kan ha svårt att inför t. ex. möten hålla in sina fordon bakom dem. En stor del av riskerna för olyckor av den typ som avses i motionen torde vidare uppstå i kurvor och på andra ställen med begränsad sikt, där en skylt på fordonen skulle vara till ringa eller ingen nytta. Utskottet har dock förståelse för motionens syfte och vill ånyo understryka att problemen med de långsamtgående fordonen bör ägnas uppmärksamhet. Någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen är emellertid utskottet ej berett att förorda.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion, II: 812, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1967

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson*, Göran Karlsson, Svante Kristiansson, Knut Johansson, Ebbe Ohlsson, Erik Jansson, Åkesson och Fälldin*;

från andra kammaren: herr Johansson i Torp, fru Torbrink, herrar Grebäck, Hedin, Tobé, Sundelin, fru Ekroth och herr From.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.